

KS. SŁAWOMIR PŁUSA

SYMBOLICZNO-MISTAGOGICZNY WYMIAR
PRZEPOWIADANIA EWANGELIZACYJNEGO
NA PRZYKŁADZIE KURSU EWANGELIZACYJNEGO
„NOWE ŻYCIE”

THE SYMBOLIC-MISTAGOGICAL DIMENSION
OF THE EVANGELIZING PREACHING
AN EXAMPLE OF EVANGELIZING COURSE “THE NEW LIFE”

A b s t r a c t. The need for new evangelization calls us to seek new forms of preaching the gospel which have the chance of reaching non-believers in the modern world. The concept of Schools of New Evangelization, created by Jose H. Prado Flores, has spread throughout the world. Evangelizing course “The New Life” is the basic kerygmatic course in this school. Its method of proclaiming the gospel is characterized by a very dynamic narration, the use of props linked to the daily experience of listeners as well as including them in paraiturgy. This way of proclaiming the gospel enables the audience to be included into symbolic experience. It consists of beginning a personal relationship to Jesus which is expressed by the kerygmatic content. On the other hand paraiturgy strengthens the mystagogic dimension of the gospel. The analysis of the dynamic of proclaiming the gospel during the course “New Life” shows that the principles influencing the dynamization of preaching can also be used in other forms of preaching like in sermons or homilies.

Key words: new evangelization; kerygma; symbolic experience; mystagogy; paraiturgy.

Kościół uświadamia sobie coraz mocniej konieczność nowej ewangelizacji, tzn. takiej, która dotrze w nowy sposób i z nową mocą do ludzkich serc. Istotą ewangelizacji jest umożliwienie człowiekowi nowego doświadczenia nawiązania relacji z Bogiem. Wiara rodzi się ze słuchania i przyjęcia sercem

Ks. dr SŁAWOMIR PŁUSA – wykładowca homiletyki w Wyższym Seminarium Duchowym w Radomiu; adres do korespondencji: ul. Główna 16, 26-600 Radom; e-mail: plusa.slawomir@gmail.com

kerygmatu (por. Rz 10,17). Kościół spełniał swoją misję w ten sposób od wieków. Człowiek współczesny, z całym bagażem niewiary, która obciąża jego serce, potrzebuje „nowego” kerygmatu. Ta nowość nie oznacza usunięcia dotychczas przepowiadanych prawd i wstawienia w ich miejsce innych. Chodzi raczej o jego nowy kształt, nowe akcenty, które odpowiadałyby na szczególne oczekiwania współczesnych niewierzących¹. Papież Franciszek omawiając misję głoszenia słowa Bożego zauważa, że ewangeliczne przesłanie jest przekazywane nie tylko za pomocą stałych określonych formuł. Jego zdaniem, nie należy trzymać się wyłącznie precyzyjnych słów wyrażających treść absolutnie niezmienną, gdyż głoszone słowo Boże jest przekazywane w bardzo różnych formach. Lud Boży ze swymi niezliczonymi gestami i znakami jest zbiorowym podmiotem przepowiadania. Trzeba dążyć do tego, aby przepowiadanie Ewangelii prowadziło do nowej syntezy z kulturą, do której jest kierowane².

Pojęcie przepowiadania ewangelizacyjnego obejmuje szeroko rozumiane głoszenie słowa Bożego w różnych kontekstach. Istotą ewangelizacji jest pogłębienie kerygmatu o zbawieniu człowieka w Jezusie Chrystusie³. Wydaje się, że sposób łączenia treści kerygmatacznych z doświadczeniem, kontekstem egzystencjalnym słuchacza jest kluczowy dla zbudowania i pogłębienia osobistej więzi z Trójjedynym Bogiem – może „odnowić” kerygmataczne treści, czyniąc je częścią doświadczenia wiary. W kursie ewangelizacyjnym „Nowe Życie”, prowadzonym w Szkołach Nowej Ewangelizacji⁴, głoszenie słowa Bożego jest nasycone takimi właśnie powiązaniem. Wykorzystuje się też elementy paraliturgii⁵. Ich wzajemna relacja w kontekście recepcji treści zbaw-

¹ Por. A. DRAGUŁA, *Jakiej Ewangelii potrzebuje współczesny niewierzący?*, „Przegląd Homiletyczny” 16(2012), s. 59-60.

² Por. FRANCISZEK, *Adhortacja apostolska „Evangelii gaudium”. O głoszeniu Ewangelii w dzisiejszym świecie*, Kraków: Wydawnictwo M 2013, nr 129.

³ Por. W. PAZERA, *Koncepcja homilii ewangelizacyjnej*, Częstochowa: Częstochowskie Zakłady Graficzne 2002, s. 19.

⁴ Więcej na temat Szkół Nowej Ewangelizacji zob.: W. SZLACHETKA, *Fenomen Szkół Nowej Ewangelizacji. Studium socjologiczno-pastoralne*, Kraków: Zakład Wydawniczy NOMOS 2011.

⁵ Paraliturgia to nabożeństwa i pozaliturgiczne praktyki pobożnościowe. Pod wpływem reformy Soboru Watykańskiego II wprowadzono w jego miejsce określenie „pobożność ludowa”. Obowiązuje przy tym zasada pierwszeństwa celebracji liturgicznych, zwłaszcza sakramentalnych, a inne akty pobożnościowe winny być z nią zgodne. Por. H. SOBECZKO, *Paraliturgia*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. XIV, Lublin 2010, s. 1337.

czych przez słuchacza, ich symboliczno-mistagogiczna jakość stanowi pole badawcze niniejszego artykułu.

1. EWANGELIA W AKCJI

a) *Przepowiadanie a mistagogia*

Nowa ewangelizacja próbuje dotrzeć do postchrześcijanina. Zdaniem A. Suquii może to być człowiek, który zna chrześcijaństwo, ale przestał się nim interesować, gdyż obraz wiary, który nosi w sobie, nie pociąga go. Może to być też człowiek, który nie zna chrześcijaństwa i nie potrafi odróżnić go od jakiegokolwiek innej religii czy sekty⁶. Kardynał Suquia wyciąga z tego obrazu ważny dla naszego tematu wniosek: „Jeżeli tego typu człowiek, który nie ma żadnej więzi z tradycją chrześcijańską lub ma jej bardzo niewiele, nie ma także związku z tym dziedzictwem intelektualnym, jakie ta tradycja wypracowała, ma przyjąć orędzie Ewangelii jako coś interesującego dla swego życia codziennego, niezbędne jest spotkanie, a nie przemowa. Coś musi się bowiem zdarzyć w jego życiu, aby zostało ono «dotknięte» Odkupieniem Chrystusowym, tzn. by to Odkupienie «ofiarowało» mu się jako rzeczywista możliwość, namacalna, doświadczalna w jego życiu”⁷. Oznacza to, że przekaz określonych treści nie wystarczy, by zrodzić wiarę. Potrzebne jest coś więcej, co umożliwi przeżycie doświadczenia wiary, autentycznego międzyosobowego spotkania. Taki stan rzeczy jest dużym wyzwaniem dla przepowiadania ewangelizacyjnego. Musi ono być mocno związane zarówno z kontekstem życiowym odbiorcy, jak i ze sprawowanym misterium.

W centrum przepowiadania ewangelizacyjnego jest umacnianie sił wewnętrznego człowieka przez wiarę i miłość⁸. Kościół, głosząc słowo Boże, ma kroczyć drogą, którą jest sam człowiek. Jaki człowiek? Kard. Suquia odpowiada: „Człowiek realny, konkretny, osoba ludzka, jaką mamy przed sobą, z jej twarzą, sercem, pragnieniami, udręką i radością, z jej rodziną i pracą, historią i przeznaczeniem. Nie chodzi o człowieka statystycznego,

⁶ Por. A. SUQUIA, *Nowa Ewangelizacja: niektóre zadania i niebezpieczeństwa doby obecnej*, tłum. L. Balter, w: *Nowa Ewangelizacja*, red. L. Balter, S. Dusza, F. Mickiewicz, S. Stanel, Poznań: Pallottinum 1993, s. 45.

⁷ A. SUQUIA, *Nowa Ewangelizacja: niektóre zadania i niebezpieczeństwa doby obecnej*, s. 46.

⁸ Por. K. WOJTYŁA, *Człowiek drogą Kościoła*, red. K. Czajkowska, M. Jagosz, Rzym: Fundacja Jana Pawła II. Ośrodek Dokumentacji Pontyfikatu 1992, s. 131-132.

ani o jakiś wymysł gabinetowy. Chodzi o człowieka konkretnego, którego trzeba brać zdecydowanie na serio, akceptować go i kochać takim, jaki jest, nie rosząc sobie z tego tytułu żadnych pretensji ani nie domagając się od niego jakiejś radykalnej zmiany, lecz traktując go jak swego towarzysza na drodze życia. Tylko w ten sposób Kościół będzie mógł być «dla człowieka» i umożliwi mu spotkanie Jezusa na nowo jako Światła, Prawdy i konkretnej Drogi dla własnej egzystencji tegoż człowieka”⁹.

Powiązanie egzystencji człowieka z egzystencją Boga jest sednem mistagogicznej funkcji przepowiadania. Karl Rahner podkreśla, że mówienie o Bogu należy formułować w ten sposób, aby człowiek mógł je zrozumieć jako odpowiedź na pytanie, którym jest on sam. Doświadczenie Boga jest możliwe do przekazania jedynie poprzez doświadczenie ludzkie, w którym człowiek staje się świadomy sam siebie. Przekaz Dobrej Nowiny nie jest więc nakładaniem na człowieka czegoś dla niego obcego i zewnętrznego, lecz jest wydobywaniem tego, co wewnętrzne w człowieku i jego interpretacją¹⁰. Dlatego mistagogia zostaje zdefiniowana jako doprowadzenie do tajemnicy (*Hinführung zum Geheimnis*), które nie polega jedynie na przekazie treści intelektualnych. Dużo bardziej chodzi o taką postawę głosiciela słowa Bożego, która pokaże innym, że cała ludzka egzystencja jest zanurzona w tę tajemnicę i pozostaje w relacji z Bogiem. Świadomość tej relacji ma kluczowe znaczenie dla jego zdolności do bycia człowiekiem (*Mensch-sein-Können*)¹¹. Konsekwencją tak rozumianej mistagogii ma być umożliwienie człowiekowi przyjęcia postawy nadania takiego znaczenia własnej życiowej rzeczywistości, by umocniła się jego prawdziwa wolność (*befreiende Deutung von Lebenswirklichkeit*)¹². Chodzi o to, by w spotkaniu z Jezusem w słowie i w sakramentach świętych człowiek mógł doświadczyć dotyku Bożej łaski, która podniesie go w jego godności. W ten sposób może urzeczywistnić się to, co czynił sam Jezus, głosząc Ewangelię o Królestwie Bożym i uzdrawiając chorych.

⁹ Por. A. SUQUIA, *Nowa Ewangelizacja: niektóre zadania i niebezpieczeństwa doby obecnej*, s. 47.

¹⁰ Por. K. RAHNER, *Die theologische Dimension der Frage nach Menschen*, w: *Schriften zur Theologie XII*, Zürich–Einsiedeln–Köln 1975, s. 402. Zob. też: K. RAHNER, *Hörer des Wortes. Zur Grundlegung einer Religionsphilosophie*, Neu bearbeitet von J.B. Metz, München: Herder 1969², s. 83.

¹¹ Por. H. HASLINGER, *Sakramente – befreiende Deutung von Lebenswirklichkeit*, w: *Handbuch Praktische Theologie. Durchführungen*, red. H. Haslinger, C. Bandschuh-Schramm, O. Fuchs i in., Mainz: Matthias-Grünwald-Verlag 2000, s. 172.

¹² Por. tamże, s. 174.

Taki mistagogiczny cel – doprowadzenie słuchaczy do wejścia wewnątrz proklamowanego i celebrowanego misterium Chrystusa – zakłada każda homilia¹³. Inne formy przepowiadania także mogą przyczynić się do twórczego i pełnego przeżywania misterium zbawienia celebrowanego w sakramentach. Wykorzystanie paraliturgii może nadać głoszonemu słowu szczególną intensywność i być ważnym etapem prowadzącym do powiązania ludzkiej egzystencji z misterium Chrystusa¹⁴. Wówczas uczestnictwo w liturgii staje się owocem świadomej decyzji człowieka o poddaniu się Chrystusowi jako Panu podjętej pod wpływem usłyszanego słowa Bożego. W ten sposób pomiędzy człowiekiem i Bogiem zostaje nawiązana osobista więź w kontekście jego aktualnej życiowej sytuacji. Powiązanie głoszenia słowa Bożego ze znakami codziennego życia i elementami paraliturgii daje człowiekowi szansę na przeżycie wielowarstwowego doświadczenia, które będzie miało znamiona międzyosobowego spotkania. Głoszone słowo zyskuje tu nowy kształt i koloryt emocjonalno-interpretacyjny. Ogłaszanie kerygmatu w taki sposób staje się otwartą bramą do wejścia na zielone pastwiska życia poddanego Jezusowi i przenikniętego Jego światłem.

b) *Symboliczny wymiar przepowiadania ewangelizacyjnego w Szkółach Nowej Ewangelizacji*

Twórca koncepcji Szkół Nowej Ewangelizacji (SNE), biblista Jose H. Prado Flores, przestrzega przed popadnięciem w zredukowaną wizję głoszenia Ewangelii, która ograniczałaby się jedynie do przekazu określonej treści. Ewangelia jest działaniem, ewangelizacja jest „ewangeli-akcją” – to nie rzeczownik, ale czasownik w stronie czynnej; to Ewangelia w akcji¹⁵. Chodzi o wprowadzanie Królestwa Bożego na tym świecie, by wszystko zostało zjednoczone w Chrystusie¹⁶. Metoda głoszenia Ewangelii w ramach kursów

¹³ Por. S. DYK, *Mistagogiczna natura i funkcja homilii*, „Przegląd Homiletyczny” 11(2007), s. 103.

¹⁴ Nabożeństwa pozaliturgiczne, cała pobożność ludowa, łącząca wiarę chrześcijańską z rozumem i uczuciowością, powinny być na nowo odkryte, gdyż uzdalniają do doświadczenia ojcostwa Bożego, Opatrzności, miłującej, stałej obecności Boga. Przyczyniają się do głębszego zrozumienia tajemnicy Chrystusa. Por. L. SLIPEK, *Parafia jakiej pragnę*, Warszawa: Biblioteka „Więzi” 2001, s. 212.

¹⁵ Por. J.H. PRADO FLORES, *Nowi ewangelizatorzy dla nowej ewangelizacji*, tłum. B. Jakubowski, Poznań: Wydawnictwo Święty Wojciech 2013, s. 33.

¹⁶ Por. TENŻE, *Sekret Pawła. Zawodnik Jezusa Chrystusa*, tłum. M. Bigiel, Łódź: Wydawnictwo Odnowy w Duchu Świętym 2007, s. 80.

SNE polega na dynamizowaniu przepowiadania i ubogacania go o odniesienie słów do przedmiotów i doświadczeń przynależących do codziennej rzeczywistości. W niektórych momentach głoszenie słowa Bożego jest włączone w paraliturgię.

Kluczowym problemem przepowiadania ewangelizacyjnego jest – zdaniem Jose Prado Floresa – mylne założenie, że przekaz doktryny chrześcijańskiej i katechezy jest przekazem Dobrej Nowiny¹⁷. Głoszenie oparte na osobistym doświadczeniu zbawienia – swoisty „okrzyk ewangelizacyjny” – przekracza ramy katechezy kerygmatycznej. „Jeżeli zamienimy okrzyk w nauczanie, a świadectwo w rozprawę teologiczną, nasze słowa nie przenikną serc. Nasi słuchacze poznają temat, ale nie spotkają się osobiście z żywym Jezusem. Przekażemy naukę, ale w ten sposób nie zmotywujemy ani nie wezwiemy nikogo do przyjęcia Jezusa, ani tym bardziej do wyznania, że jest On Zbawicielem i ogłoszenia Go Panem. Możemy przedstawić ludziom mądrą tezę z pneumatologii, ale dzięki niej nie przyjmą oni nowego wylania Ducha Świętego”¹⁸. Uwypuklenie przekazu treści teologicznych, zamiana kerygmatu na katechezę, może prowadzić do zmiany punktu ciężkości – zamiast mówić o Jezusie Kościoła, głoszony będzie Kościół Jezusa¹⁹.

Nowa dynamika przepowiadania ewangelizacyjnego ma określony cel duchowy i teologiczno-praktyczny. Celem tym jest wyprowadzenie człowieka z jego izolacji. J. Ratzinger/Benedykt XVI stwierdza, że akt wiary jest „[...] rozbiciem bariery [*rottura della barriera*] własnej subiektywności – tym, co Paweł opisuje, mówiąc: «Teraz zaś już nie ja żyję, lecz żyje we mnie Chrystus» (Ga 2,20). Rozbite «ja» odnajdzie się w większym, nowym «ja». [...] W tym nowym podmiocie rozpada się mur między mną a innymi, mur, który oddziela moją subiektywność od zewnętrznego świata i czyni mnie dla niego niedostępnym, mur między mną a głębokością bytu. Jako nowy podmiot jestem współczesny Jezusowi, a także wszystkie doświadczenia Kościoła należą do mnie, stały się moim własnym doświadczeniem”²⁰. Uczynienie

¹⁷ Niech chodzi tu o deprecjację pracy teologów czy katechetów, lecz o uniknięcie niebezpieczeństwa zawężenia przekazu Dobrej Nowiny do płaszczyzny treści w kaznodziejskim przekazie słowa Bożego („ortodoksyjne zawężenie”). Chodzi o powiązanie Objawienia Bożego z życiem, ortodoksji z ortopraksją. Por. S. PŁUSA, *Jak głosić słowo Boże dziś?*, w: *Słowo Boże w Kościele*, red. R. Kuligowski, M. Jagodziński, D. Swend, Warszawa: Wydawnictwo UKSW 2009, s. 140; W. PAZERA, *Koncepcja homilii ewangelizacyjnej*, s. 155-156.

¹⁸ J.H. PRADO FLORES, *Nowi ewangelizatorzy dla nowej ewangelizacji*, s. 159.

¹⁹ Por. tamże, s. 163.

²⁰ J. RATZINGER, *Europa Benedykta. W kryzysie kultur*, tłum. W. Dzieża, Częstochowa: Edycja św. Pawła 2005, s. 138-139.

doświadczenia Kościoła własnym doświadczeniem słuchacza to droga przepowiadania ewangelizacyjnego, gdyż w samym centrum doświadczenia Kościoła jest Jezus. W tej przestrzeni komunikacyjnej Odkupienie „ofiarowuje” się człowiekowi jako rzeczywista i namacalna, doświadczalna możliwość w jego życiu, zgodnie z wyżej wskazanym postulatem kard. Sequii. Nawrócenie jako przemiana myślenia, które jest celem przepowiadania ewangelizacyjnego, zyskuje w ten sposób konkretny punkt odniesienia dla interpretacji ludzkiej egzystencji: „Centrum życia jest poza mną» – może powtórzyć za Pawłem każdy nawrócony”²¹. Wiara, zrodzona z przyjęcia kerygmatu, jest zgodą na całkowite uzależnienie się od Boga, na Jego panowanie, to wyjście poza siebie przez absolutne zaufanie Jego miłości²².

Uzdolnienie słuchaczy do wyjścia poza siebie i poprowadzenie ich do utożsamienia się z Chrystusem, poprzez utożsamienie się z różnymi elementami codziennego życia, nadaje przepowiadaniu ewangelizacyjnemu głęboki walor symboliczny. Wyraża się on w tym, że pomiędzy podmiotem a kerygmaticzną treścią zostaje zagospodarowany obszar pośredniczący, umożliwiający człowiekowi wyjście ponad siebie. Jest on wyznaczony przez trzy punkty odniesienia: relację, doświadczenie i myślenie²³. Słuchacz zostaje zaproszony do wejścia w relację z jakimś zaproponowanym przez mówcę fragmentem rzeczywistości. Ten materialny znak jest pomostem do odnalezienia siebie w relacji do odkupieńczego aktu miłości Bożej uobecnionej w Chrystusie²⁴. Wejście w relację z tym znakiem prowadzi do doświadczenia, którego kwintesencją jest uczestnictwo w świecie przekraczającym ludzkie „ja”. Udział w takim doświadczeniu prowadzi do swoistej zamiany podmiotów – żyję już nie ja (por. Ga 2,20). Zostaje uruchomiony w ten sposób proces myślenia

²¹ TENŻE, *Chrystus i Jego Kościół*, tłum. W. Szymona, Kraków: Wydawnictwo eSPe 2005, s. 104. Por. J. SZYMIK, „Chrystus-Kościół” jako podmiot chrześcijanina i teologii. *Podstawy dogmatyczne przepowiadania w celebracjach sakramentalnych*, „Przegląd Homiletyczny” 14(2010), s. 34.

²² Por. S. DYK, *Nowa ewangelizacja. Konkretnie wezwanie*, Gubin: Wydawnictwo Przystanek Jezus 2015, s. 110.

²³ *Relacja* jest wyjściem ponad siebie w kierunku drugiej osoby i spojrzeniem na własną egzystencję, na własne wnętrze jej oczami. *Doświadczenie* odwołuje się do obszaru percepcji zmysłowej, która wywołuje echo w przestrzeni emocjonalnej i w ten sposób angażuje wnętrze człowieka. *Myślenie* pomaga z jednej strony wejść w dynamiczny proces interpretacyjny sensu własnej egzystencji z zachowaniem zdrowego dystansu do cudzych przekonań i własnych emocji.

²⁴ Por. S. PŁUSA, *Doświadczenie symboliczne jako kształt kerygmatu*, „Przegląd Homiletyczny” 14(2010), s. 29.

oparty na modelu interpretacyjnym wypływającym z życia samego Chrystusa, z Bożego Objawienia – „Wierście mi, że Ja jestem w Ojcu, a Ojciec we Mnie” (J 14,11a). Doświadczenie oddzielenia od Boga zostaje przekształcone w doświadczenie głębokiej, aż po fundamenty osobowej tożsamości, jedności z Nim. Dokonuje się w ten sposób regeneracja potencjału personalno-społecznego człowieka²⁵.

2. PRÓBA DYNAMIZACJI KERYGMATU W PRZEKAZIE EWANGELIZACYJNYM

Celem kursu „Nowe Życie” jest umożliwienie uczestniczącym „[...] doświadczenia zbawienia poprzez osobiste spotkanie ze zmartwychwstałym Jezusem oraz nowe wylanie Ducha Świętego, prowadzące do narodzenia się na nowo, aby zacząć żyć jako dzieci Boga i dziedzice Jego Królestwa”²⁶. Prowadzenie kursu przebiega według jasno określonej dydaktyki. Protagonistą kursu jest Duch Święty. Głoszący słowo ma być bardziej pomocnikiem, niż nauczycielem, gdyż ważniejsze jest, aby pozwolić Bogu działać, niż to, aby głosić przesłanie. Użycie syntetyzatorów graficznych do danego tematu oraz powtarzanie zdania kluczowego ma na celu nie tyle podsumowanie danego tematu, co raczej ma się stać motywacją do podjęcia nowego życia.

Dla opisu dynamiczno-symbolicznego przekazu treści kerygmatycznych podczas kursu „Nowe Życie” używa się określenia „laboratorium”²⁷. Dostatecznie trafnie oddaje ono ukierunkowanie przekazu na doświadczenie słuchacza, na zbudowanie relacji do rzeczywistości duchowych poprzez znaki materialne. Służą temu dynamiki, zabiegi dydaktyczne i czynności paraliturgiczne nawiązujące do treści poszczególnych jednostek tematycznych.

Treść kursu ujęta jest w sześciu punktach, przy czym czwarty zawiera trzy elementy składowe. Są to: 1) miłość Boża, 2) grzech, 3) zbawienie, 4a) wiara, 4b) nawrócenie, 4c) Jezus Pan, mój Pan, 5) obietnica Ducha Świętego, 6) Kościół i wspólnota, aby wzrastać i wytrwać. Recepcję tych tematów, przeżycie ich w kontekście codziennego życia, ułatwiają obrazy nawiązujące

²⁵ Por. H. WAHL, *Symbolische Erfahrung. Skizze einer psychoanalytisch fundierten Symboltheorie*, „Wege zum Menschen” 51(1999), s. 449.

²⁶ J.H. PRADO FLORES, C. M DE LARA, *Nowe Życie*, Stryżawa: Biuro Krajowe Szkoły Ewangelizacji Świętego Andrzeja w Polsce i Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea” 2010, s. 5.

²⁷ Tamże, s. 10.

do kluczowej symboliki kursu. Są to: dziedzic, świeca oraz analogia orła. Obraz dziedzica mówi, że człowiek jest ukochanym przez Boga dzieckiem. Grzech jednak pozbawił go tego dziedzictwa. Zostaje ono odzyskane w Jezusie Chrystusie przez świadome oddanie Mu panowania w każdej dziedzinie życia i przyjęcie daru Ducha Świętego. Znak świecy ukazuje śmierć i zmartwychwstanie Jezusa jako źródło zbawienia, do którego człowiek ma dostęp przez wiarę i nawrócenie. Analogia orła to historia opowiadająca o konieczności przemiany i wyboru życia lepszej jakości, nawet kosztem zapłacenia wysokiej ceny²⁸.

3. NADANIE ZNACZENIA OSOBISTEGO KERYGMATYCZNYM TREŚCIOM

Prezentacja poszczególnych tematów nie ogranicza się do przedstawienia treści teologicznych popartych cytatami z Pisma św. Metodyka kursu jest nastawiona na umożliwienie nawiązania relacji z Bogiem za pomocą znaków i analogii ukazujących Boże działanie i Bożą obecność w życiu człowieka.

a) *Zabiegi dynamizujące przekaz*

W każdym z tematów jest obecna jakaś kulminacyjna dynamika, która zaprasza do podjęcia decyzji o nawiązaniu i pogłębianiu relacji z Bogiem. Przyjrzyjmy się kilku przykładom z kursu, które ilustrują próbę budowania doświadczenia wiary poprzez łączenie treści zbawczych z fragmentami ludzkiej egzystencji.

W temacie: „Miłość Boża” jest szereg takich zabiegów, np., nałożenie przez każdego uczestnika *kippy* i wyjaśnienie, co to małe nakrycie głowy oznacza. Przesłanie tej dynamiki brzmi: „Jestem pod ochroną kochającej dłoni Boga”; prezentacja obrazu Rembrandta „Powrót syna marnotrawnego” i krótka medytacja o miłosierdziu Ojca; dynamika z odrywaniem płatków z róży ilustrująca miłość Boga do człowieka w sytuacji przeróżnych zranień, życiowych porażek i grzechów; list Boga Ojca doręczony do każdego z osobna; założenie na palec wstążki, którą był przewiązany ten list jako znak nieodwołalnej miłości Boga do człowieka. Punktem kulminacyjnym tematu o miłości Bożej jest dynamika: Dom Ojca. Polega ona na umieszczeniu w zamkniętym pomieszczeniu lustra z napisem: „Tyś mój syn/córka umiłowany/-a, w któ-

²⁸ Por. tamże, s. 6.

rym/w której mam upodobanie”. Uczestnicy są zapraszani indywidualnie. Osoba towarzysząca zachęca do odsłonięcia lustra słowami: „Odsłoń zasłonę, jeśli chcesz zobaczyć osobę, która jest najbardziej kochana przez Boga”. Następuje chwila ciszy, w której uczestnik kursu może wejść w bardzo intymną relację z Bogiem i Jego bezwarunkową miłością. Osoba z ekipy prowadzącej modli się w tym czasie w ciszy za uczestnika o przyjęcie sercem Bożej miłości²⁹. Wszystkie te zabiegi dydaktyczne, przeniknięte działaniem Ducha Świętego, mocno oddziałują na uczestników. Rzeczywistość Bożej miłości staje się bliska, wręcz namacalna w osobistym doświadczeniu.

W temacie drugim pojęcie grzechu zostaje zilustrowane najpierw przez zgaszenie świecy, gdyż zapalona świeca była znakiem miłości Bożej. Grzech oddziela człowieka od niej. Przez rzucanie lotkami do tarczy i próbę trafienia w „dziesiątkę” zostaje ukazane znaczenie greckiego słowa *hamartia* (Rz 6,1), które zostało użyte w Nowym Testamencie na określenie grzechu. Dosłownie oznacza ono: nie trafić do celu. Przez zdjęcie *kippy* i założenie korony na głowę uczestnicy są prowadzeni do poznania siły i skutków grzechu. Dynamika pomazania jednej osoby błotem, a drugiej mąką, pokazuje rzeczywistość grzeszników publicznych i ukrytych. Jeden z uczestników zakłada na twarz maskę jako symbol utraty tożsamości dziecka Bożego. Inne wizualizacje grzechu to sucha gałąź, łańcuch, pusta szklanka, pułapka na szczury. Punktem kulminacyjnym w przebiegu głoszenia jest zaproszenie każdego uczestnika, by podszedł do stołu, na którym leżą te przedmioty. Obrazują one 3 obszary tematyczne: czym jest grzech? (tarcza i korona), prawdę, że wszyscy zgrzeszyli (pojemnik z błotem i mąką) oraz konsekwencje grzechu (pozostałe rekwizyty). Poprzez dotknięcie wybranych przedmiotów dokonuje się proces utożsamienia z własną grzesznością, odkrycia siły grzechu i konfrontacji z jego skutkami. Całość tej dynamiki zostaje dopełniona modlitwą dziękczynną za to, że Bóg kocha każdego człowieka pomimo grzechu i słabości³⁰.

W temacie „Zbawienie w Jezusie” celem jest pokazanie inicjatywy Boga w dziele zbawienia człowieka. Zapalony paschał oraz zapalenie świecy od paschału ukazuje otwartą na nowo drogę do miłości Ojca. Dla unaocznienia utożsamienia się Jezusa z naszym grzechem zostaje przygotowana kartka. Na jednej stronie jest napisane imię: „Jezus”, a na drugiej stronie słowo: „grzech”. Następnie kartka zostaje spalona, co pokazuje odkupienie człowieka – wraz ze śmiercią Jezusa został zniszczony grzech. Punktem kulminacyjnym

²⁹ Por. tamże, s. 22.

³⁰ Por. tamże, s. 33.

jest decyzja o oddaniu Jezusowi wszystkich grzechów. Uczestnicy rysują na kartkach w formie symbolicznej własne uwikłanie w grzech, którego nie mogą pokonać. Następnie prowadzący zaprasza uczestników po imieniu: Janie, przynieś mi twoje długi. Anno, pozwól mi zapłacić za to, za co ty nie możesz zapłacić. Heleno, oddaj mi swoje grzechy.... Kartki zostają przyniesione do krzyża i przybite do niego gwoździami przez osobę prowadzącą nauczanie. Dynamikę kończy pomazanie kartek czerwoną farbą symbolizującą krew Chrystusa jako zapłatę za zbawienie człowieka i radosna dziękczynna modlitwa za dar zbawienia³¹.

b) *Wprowadzenie egzystencjalne w temat*

Każdy temat zostaje poprzedzony pytaniem, które nawiązuje do życia codziennego słuchaczy. Np. w temacie: „Grzech” głoszący zachęca: Przypomnij sobie moment, gdy byłeś w niebezpieczeństwie lub gdy twoje życie było zagrożone? Do zagadnienia „Zbawienia w Jezusie” zostaje postawione pytanie: Jaką najlepszą wiadomość usłyszałeś w swoim życiu? W punkcie: „Wiara” pada pytanie: Komu najbardziej ufasz? W ten sposób kerygmaticzna treść zostaje umiejscowiona w konkretnym ludzkim doświadczeniu. Na zakończenie nauczania głoszący powraca do tego wyjściowego pytania. Odpowiedź na nie wskazuje na Osobę Chrystusa. W ten sposób Jezus, postać sprzed XX wieków, zostaje wprowadzony w horyzont codziennego doświadczenia słuchacza.

c) *Paraliturgia*

W temacie „Jezus Pan, mój Pan” kluczową dynamiką jest paraliturgia. W odpowiednio godnym miejscu wystawia się Najświętszy Sakrament. Zostaje on umieszczony za zasłoną tak, że nie jest widoczny dla uczestników. Przed nią ustawia się obraz przedstawiający Jezusa. Głoszący wskazuje na wizerunek Jezusa i pyta: „Czy to jest Pan twojego życia? Ten wizerunek Jezusa?” Po chwili, po usunięciu obrazu Jezusa, wskazując na Najświętszy Sakrament, pyta ponownie: „Czy to jest Pan twojego życia?” Następnie ogłasza w modlitwie Jezusa Panem swego życia, zdejmując koronę z głowy, składa ją przed Jezusem w Najświętszym Sakramencie, wyznając: „Jezu, ogłaszam Ciebie dzisiaj Panem całego mojego życia”. Następnie zachęca uczestników, aby każdy zdjął swoją koronę i poddał swoje królestwo, całe swoje życie Jezusowi. Po wspólnej modlitwie oddania życia Jezusowi następuje krótkie,

³¹ Por. tamże, s. 40.

radosne uwielbienie Jezusa obecnego w Najświętszym Sakramencie i repozycja³².

Sercem tej paraliturgii jest bardzo osobiste odniesienie do Jezusa w Najświętszym Sakramencie. Zdjęcie korony przed Jezusem połączone z ogłoszeniem Jego panowania nad wszystkimi dziedzinami życia jest bardzo mocnym doświadczeniem dla uczestników³³. Kryje się tu bardzo intensywne doświadczenie symboliczne wyrażone w publicznie ogłoszonej decyzji i przyjęciu Jezusa do własnego życia w roli jedyne Pana i Króla.

4. PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Przepowiadanie ewangelizacyjne w kursie „Nowe Życie” jest bardzo dynamiczne. Jego pogładowość, wykorzystanie wielu rekwizytów nie tylko pomaga w recepcji treści teologicznych. Odwoływanie się do przedmiotów codziennego użytku ma głównie na celu ułatwienie człowiekowi wejścia w osobisty i egzystencjalny proces interpretacyjny treści kerygmatu. Poprzez słowo, znaki, zabiegi dynamizujące uczestnik kursu może nawiązać osobowy kontakt z Jezusem i spojrzeć na swoje życie z perspektywy Odkupienia. Głoszone słowo nie jest więc tylko mówieniem o zbawieniu człowieka, lecz jest zaproszeniem do faktycznego przyjęcia daru zbawienia. Przy każdym temacie jest kierowane wezwanie, by podjąć jakąś decyzję, np. przeczytaj list od kochającego Boga, załóż wstążkę na palec, wejdź do domu Ojca, podejdź do stołu i dotknij rekwizytu, z którym możesz się utożsamić itd.. W ten sposób odbiorca słowa Bożego zostaje włączony w doświadczenie symboliczne, poprzez które wychodzi poza siebie. Zostaje zawiązany dialog między nim a Bogiem. Bóg staje się „dostępny” w znakach.

Paraliturgia z wystawieniem Najświętszego Sakramentu jest punktem kulminacyjnym kursu. Publiczne wypowiedzenie do Jezusa obecnego w Chlebie: „Ty jesteś moim Panem” prowadzi człowieka do wejścia w bardzo osobisty wymiar wiary, do osobistej decyzji zakorzenienia myślenia, odczuwania i działania w Jezusie Chrystusie. Słowo osiąga tu swój skutek z bardzo wielką intensywnością. Nie na zasadzie mechanicznego odtwarzania, lecz po głę-

³² Por. tamże, s. 67.

³³ Na tę paraliturgiczną dynamikę wskazywali uczestnicy kursu przeprowadzonego dla kleryków w Wyższym Seminarium Duchownym w Radomiu, jako najbardziej wymagającą i angażującą emocjonalnie oraz duchowo.

bokim namyśle i przygotowaniu słuchacz może wypowiedzieć słowa wyrażające doświadczenie zbawienia (por. Rz 10,9-10).

Dynamizowanie przepowiadania ewangelizacyjnego, zastosowane w kursie „Nowe Życie”, może być punktem odniesienia dla innych form głoszenia słowa Bożego, które będą nastawione na osiągnięcie celu ewangelizacyjnego. W niedzielnej homilii czy kazaniu nie da się zastosować pracy wszystkich uczestników liturgii z rekwizytami. I nie o to też chodzi. Istotne jest natomiast wykorzystanie w przekazie kaznodziejskim zasad konstrukcji doświadczenia symbolicznego oraz odniesienie do sprawowanej liturgii jako celebrowanego i aktualizowanego misterium Chrystusa. Szczególnie ważnym elementem budowy homilii byłoby odwołanie się do jakiegoś aspektu codziennego życia – materialnego znaku lub realnej sytuacji jako analogii konkretyzującej i uobecniającej kerygmaticzne przesłanie. W ten sposób staje się możliwe twórcze połączenie życia człowieka z życiem Boga, a człowiek wewnętrzny może być rzeczywiście ubogacony przez wiarę i miłość. W tak konstruowanym przekazie kaznodziejskim ludzkie doświadczenie staje się drogą do spotkania żywego Boga.

BIBLIOGRAFIA

- DRAGUŁA A., Jakiej Ewangelii potrzebuje współczesny niewierzący?, „Przegląd Homiletyczny” 16(2012), s. 55-66.
- DYK S., Mistagogiczna natura i funkcja homilii, „Przegląd Homiletyczny” 11(2007), s. 103-112.
- DYK S., Nowa ewangelizacja. Konkretnie wezwanie, Gubin: Wydawnictwo Przystanek Jezus 2015.
- FRANCISZEK, Adhortacja apostołska *Evangelii gaudium*. O głoszeniu Ewangelii w dzisiejszym świecie, Kraków: Wydawnictwo M 2013.
- HASLINGER H., Sakramente – befreiende Deutung von Lebenswirklichkeit, w: Handbuch Praktische Theologie. Durchführungen, red. H. Haslinger, C. Bandschuh-Schramm, O. Fuchs i in., Mainz: Matthias-Grünwald-Verlag 2000, s. 164-184.
- PAZERA W., Koncepcja homilii ewangelizacyjnej, Częstochowa: Częstochowskie Zakłady Graficzne 2002.
- PŁUSA S., Doświadczenie symboliczne jako kształt kerygmatu, „Przegląd Homiletyczny” 14(2010), s. 19-30.
- PŁUSA S., Jak głosić słowo Boże dziś?, w: Słowo Boże w Kościele, red. R. Kuligowski, M. Jagodziński, D. Swend, Warszawa: Wydawnictwo UKSW 2009, s. 135-150.

- PRADO FLORES J.H., DE LARA C.M., *Nowe Życie*, Stryżawa: Biuro Krajowe Szkoły Ewangelizacji Świętego Andrzeja w Polsce i Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea” 2010.
- PRADO FLORES J.H., *Nowi ewangelizatorzy dla nowej ewangelizacji*, tłum. B. Jakubowski, Poznań: Wydawnictwo Święty Wojciech 2013.
- PRADO FLORES J.H., *Sekret Pawła. Zawodnik Jezusa Chrystusa*, tłum. M. Bigiel, Łódź: Wydawnictwo Odnowy w Duchu Świętym 2007.
- RAHNER K., *Die theologische Dimension der Frage nach Menschen*, w: *Schriften zur Theologie XII*, Zürich–Einsiedeln–Köln 1975, s. 387-406.
- RAHNER K.: *Hörer des Wortes. Zur Grundlegung einer Religionsphilosophie*. Neu bearbeitet von J.B. Metz, München: Herder 1969².
- RATZINGER J., *Chrystus i Jego Kościół*, tłum. W. Szymona, Kraków: Wydawnictwo eSPe 2005.
- RATZINGER J., *Europa Benedykta. W kryzysie kultur*, tłum. W. Dzieża, Częstochowa: Edycja św. Pawła 2005.
- SLIPEK L., *Parafia jakiej pragnę*, Warszawa: Biblioteka „Więzi” 2001.
- SUQUIA A., *Nowa Ewangelizacja: niektóre zadania i niebezpieczeństwa doby obecnej*, tłum. L. Balter, w: *Nowa Ewangelizacja*, red. L. Balter, S. Dusza, F. Mickiewicz, S. Stancel, Poznań: Pallotinum 1993, s. 34-57.
- SZLACHETKA W., *Fenomen Szkół Nowej Ewangelizacji. Studium socjologiczno-pastoralne*, Kraków: Zakład Wydawniczy NOMOS 2011.
- SZYMIK J., „Chrystus-Kościół” jako podmiot chrześcijanina i teologii. Podstawy dogmatyczne przepowiadania w celebracjach sakramentalnych, „Przegląd Homiletyczny” 14(2010), s. 31-46.
- WAHL H., *Symbolische Erfahrung. Skizze einer psychoanalytisch fundierten Symboltheorie*, „Wege zum Menschen” 51(1999), s. 447-462.
- WOJTYŁA K., *Człowiek drogą Kościoła*, red. K. Czajkowska, M. Jagosz, Rzym: Fundacja Jana Pawła II. Ośrodek Dokumentacji Pontyfikatu 1992.

SYMBOLICZNO-MISTAGOGICZNY WYMIAR PRZEPOWIADANIA
EWANGELIZACYJNEGO NA PRZYKŁADZIE KURSU EWANGELIZACYJNEGO
„NOWE ŻYCIE”

S t r e s z c z e n i e

Wezwanie do nowej ewangelizacji prowokuje do poszukiwania takich form przepowiadania słowa Bożego, które mają szansę dotrzeć do współczesnych niewierzących. Głoszenie im Dobrej Nowiny nie może zostać sprowadzone do przekazu teologicznych treści, gdyż czym innym jest kerygmat prowadzący do zrodzenia wiary, a czym innym pogłębiająca go katecheza. Ewangelizacyjny przekaz kaznodziejski potrzebuje mocnego ukierunkowania symboliczno-mistagogicznego. Oznacza ono tworzenie poprzez głoszenie słowa Bożego wydarzenia spotkania ludzkiej egzystencji z egzystencją Boga. Rozpowszechniona na całym świecie koncepcja

Szkół Nowej Ewangelizacji (SNE), której twórcą jest Jose H. Prado Flores, podejmuje taką próbę. Kurs „Nowe Życie” jest podstawowym kursem kerymatycznym w programie SNE. Zastosowana w nim metoda głoszenia słowa Bożego charakteryzuje się bardzo dynamicznym przebiegiem narracji, wykorzystaniem rekwizytów nawiązujących do codziennego doświadczenia słuchaczy oraz włączenie przepowiadania w paraliturgię. Taki sposób głoszenia umożliwia słuchaczowi uczestnictwo w doświadczeniu symbolicznym. Polega ono na wejściu w osobistą relację z Jezusem, którego uobecniają znaki materialne dołączone do przekazu treści kerymatycznych. Swoistym szczytem takiego głoszenia staje się paraliturgia, która wzmacnia i konkretyzuje wymiar mistagogiczny przepowiadania. Przeanalizowanie dynamiki głoszenia słowa Bożego na kursie „Nowe Życie” pokazuje, że zasady budowania doświadczenia symbolicznego można wykorzystać w innych formach przepowiadania, takich jak np. kazanie czy homilia.

Słowa kluczowe: nowa ewangelizacja; kerymat; doświadczenie symboliczne; mistagogia; Szkoła Nowej Ewangelizacji.